

"Het Grote Sterven - deel 1"

"Het grote sterven komt onverwachts, als een aardbeving. Plotseling wordt de ziel aangegrepen door de heftigste aandoeningen, geschokt, losgerukt uit de banden waarin ze zich tot dan toe bevond, zonder te begrijpen wat er aan de hand is.

Een vreemde drift overmeestert haar, de wil, het verlangen ontstaat, weg te gaan, ergens heen, tot elke prijs, een heftige, gevaarlijke hartstocht om een nieuwe wereld te ontdekken laait op en benevelt alle zinnen.

'Liever sterven dan hier te moeten leven', roept de gebiedende stem in haarzelf vol verleidelijke overgave, en dat 'hier', dat 'thuis', is alles waar ze tot dan toe van hield.

Een plotselinge angstige argwaan tegenover alles wat 'plicht' heet, een oproerig, eigenzinnig, vulkanisch verlangen weg te trekken, een verlangen naar vervreemding, afkoeling, ontzuivering, ijzingwekkende koude, een afkeer van liefde, wellicht een allesontwijdende blik op datgene, wat tot dan toe aanbeden en bemind werd, misschien ook een gloed van schaamte over datgene wat zij aan het doen is, en tegelijkertijd een vrolijk juichen, juist omdat zij het doet, een dronken, jubelend inwendig huiveren, dat duidt op een overwinning.

Een overwinning? Van wie? Van wat?

Een raadselachtige, problematische overwinning die veel vragen oproept - maar desondanks een overwinning!

Dergelijke overweldigende, smartelijke gebeurtenissen maken deel uit van het grote sterven..."

Friedrich Nietzsche,

in: Menselijk, al te menselijk; een boek voor vrije geesten.

In de jaren 70 ben ik begonnen met schrijven. Ik lag overhoop met alles en iedereen. Geloofde nergens meer in. Wilde nergens meer bijhoren. En omdat ik mijzelf niet wilde verliezen zocht ik mijn toevlucht bij de gedachtenspinsels die ik op papier zette: Overwegingen die ik ordende en samenvoegde tot een manuscript dat de titel HET GROTE STERVEN kreeg. Dit is het eerste deel.

1.

Lang heb ik er over nagedacht, erg lang, en toch kan ik het alleen maar laten gebeuren, in stille berusting mijzelf overleveren aan een werkelijkheid die in steeds meer dimensies uit elkaar valt, als was het een verwarrende en uiterst gecompliceerde droom.

Ja, ik zal niet langer proberen er een andere naam voor te vinden: het is een droom, wat ook de anderen ervan zullen zeggen, voor mij is het genoeg, ik wil ik er verder niets meer over weten - er valt ook niets te weten.

Simpelweg zal ik alles ondergaan. Noodgedwongen wellicht. Omdat het te laat is voor een reddende ingreep.

Niemand in de hele wereld zal mij nog kunnen helpen. Voor de wereld ben ik dood!

2.

Voldaan leun ik achterover in de stapel dunne, platgedrukte kussens die overtrokken zijn met onwezenlijk-gebloemde slopen, alsof iemand een feestelijke sfeer wil oproepen in een donkere kelder vol grafzerken, en ik bestudeer vol verbazing de grillig gelijnde sporen die het warme, kleverige bloed, dat traag uit een diepe borstwond sijpelt, over mijn naakte armen en benen getrokken heeft.

Vaag bespeur ik diep in mijzelf het verlangen op te gaan in de bedwelmende illusie van rode en blauwe sterrenspiralen, weg van het ontmoedigende, pijnlijke weten, maar al snel verdwijnt die gedachte en blijf ik achter met een benauwend besef van leegte, een onmachtig gevoel, dat zich niet weg laat duwen, brutaal en cynisch mij lastig valt en me terugwerpt

in mijzelf, gevangen in de beelden van een verknoeid en verspilld leven, verscholen in een kleine kamer, die in al zijn kleinburgerlijke benepenheid mijn laatste rustplaats zal zijn.

Ach, hoe dierbaar was mij eens het leven.

En nu dit: een laatste rustplaats. Alsof mijn zoeken daar op was gericht.

Alsof..., tja, alsof ik moe ben - volledig uitgeput en opgebrand...

Moe? Ik?

Lusteloos staar ik naar een hoek van de kamer, waar een witte nevelwolk een vreemde, onnatuurlijke glans verleent aan alle voorwerpen die eens mijn bestaan uitmaakten.

Koel en onbewogen staren ze me aan, al die nuttige dingen, die ik verzamelde met het serieuze voornemen daarmee op dappere en koelbloedige wijze mijn artistieke levenstaak te vervullen, een grootse taak natuurlijk, een trotse en heroïsche opdracht, door welwillende Goden geschonken aan mij: Rense, scheppend kunstenaar...

Mijn God: de waanzin!

Wat heb ik me op een stompzinnige wijze ingespannen. Alsof ik het niet voelde. Alsof ik helemaal van niets wist.

Waren de voortekenen dan niet duidelijk genoeg?

Als een verblinde idioot heb ik mezelf vastgeklampt aan het leven, terwijl alles er op wees dat het gebeuren zou, dat op een kwade dag mijn leven afgesneden zou worden van de werkelijkheid van de anderen - kapotgetrapt, vergruizeld en versplinterd.

Onheilspellende, duistere emoties welden op uit de troebele diepten van mijn ziel en overspoelden me met afkeer en diepe, intense ontevredenheid.

Waarom wilde ik het niet toegeven? Waarom probeerde ik op nonchalante wijze de moeilijkheden weg te wuiven?

Ik begrijp het niet - het is alles zo duidelijk nu.

Vreemd, het was er en ik zag het niet. En toch zat ik er midden in: Ik werkte al geruime tijd niet meer.

Nu weet ik het. Maar wat stelt dat weten voor? Als een klein, onbeduidend schepsel lig ik hier, in al mijn bittere naaktheid weggedoken onder een paar dekens, en ik zing, zoals men dat verwacht van een kunstenaar die gek geworden is, een zoete lofzang op de nietsonthullende werkelijkheid, onder de nieuwsgierige blikken van een geheimzinnige verschijning, een schertsprodukt wellicht van mijn waanzinnige geest, die gehuld in een sprookjesachtige nevelmantel mijn rommelige zolderkamer is binnengedrongen, juist op het belangrijkste moment van mijn leven, nu alles om me heen versplintert en vergruizelt in mijn koude, machteloze handen.

Het deert me niet. Wat kan mij nog overkomen? Er is geen weg terug. Wie dat weet, die heeft geen zorgen meer.

Het zal aflopen, gewoon, in alle eenvoud en bescheidenheid, zonder het overdonderende geweld van uitbundige genialiteit, binnen de behaaglijk-intieme beslotenheid van deze walgelijk-nuttig-ingerichte werkkamer.

Heel even een moment van pijn. En dan...

Tja. Wat dan?

Tevredenheid?

Ik weet het niet. Nee, ik geloof niet dat het dat is. Het is iets anders. Een vreemd gevoel, dat ik zou willen beschrijven, maar dat ik niet kan beschrijven, omdat ik er geen macht over heb. Ongewild komt het over me, dat vreemde, merkwaardige gebeuren dat zich aan het voltrekken is, en ik ervaar het als een beklemmend gevoel van bitterheid, ook al is dat niet de juiste uitdrukking ervoor, een sombere stemming die strakke lijnen trekt in je gezicht, zodat je denkt: Je zou eigenlijk moeten lachen, terwijl je niet kunt lachen, omdat je gezicht je vertelt dat je zwaarmoedig bent.

Zou het misschien teleurstelling zijn?

O God, nee, dat niet, niet op dit onzinnige ogenblik, laat het zover alsjeblijft niet komen. Het allerlaatste stadium van een verloren leven dat bedolven wordt onder een beschamende last van grootse verwachtingen, kleurige visioenen en triomfale vergezichten, dat is om in krankzinnig lachen uit te barsten - nee, dat kan en mag ik niet toelaten.

Vergeeten moet ik dat alles, het vernietigen, alsof het een venijnig stekend insect is. En het weinige dat overblijft zal ik samenballen in deze ruimte, met inbegrip van mijzelf, zoals ik hier lig: dodelijk gewond, walgend van de pijn en de stank binnen in mijzelf, met daarbuiten, gevangen in de alledaagse werkelijkheid van een bestaan dat voorgoed voorbij is, het harde, koude licht van de waanzin, die zich heeft gematerialiseerd, niet als een fantasierijke goddelijke verschijning waarmee je in gekkenkringen mogelijk goede sier zou kunnen maken, maar als een simpele huis- tuin- en keukengeest, temidden van met stofflarden overdekte schilderijen, gebroken vaatwerk, versleten meubilair en een stevige, uiterst

robuuste werktafel, die ik in een vlag van protserige zelfvoldaanheid heb aangeschaft omdat hij - zoals men mij verzekerde - een leven lang mee zou gaan...

3.

Wat een geluk dat ik alleen ben, dat niemand kennis kan nemen van de fijnzinnige ironie van het sterven. Nu ziet tenminste niemand dat ik niet lach, hoewel ik me dat toch zo resoluut heb voorgenomen, vroeger, toen alles nog anders was, toen ik nog niet verstrikt was geraakt in de laatste droom van een leven dat geen leven was.

O, en toch zou ik in onbedaarlijk lachen uit moeten barsten, want stel je toch voor: terwijl ik hier rillend van de koorts in bed lig, staart een goedkope, uiterst ordinaire geestverschijning mij aan, een warrige, potsierlijke gedaante, die bezwerend zijn handen ten hemel heft, op een wijze die volstrekt vals en onoprecht is, alsof het bestaan van een stervend mens niets meer is dan een kleuterverhaaltje, een ontierend ritueel, dat eindigt met de hopeloos banale woorden, die hier zonder enige schaamte worden uitgesproken: "Wees niet bang, Rense, wees vooral niet bang..."

En ik kijk ernaar, zwijgend, alleen nog maar gedreven door gewone, ordinaire nieuwsgierigheid, en ik zie het wonder gebeuren: Banaal, lachwekkend en carnavalesk.

Wat geeft het, denk ik, wees blij, want per slot van rekening had het nog veel erger gekund.

Ergers?

Gelaten kijk ik omhoog naar de mysterieuze bezoeker die mijn wanhoop bezoedelt met zijn kille licht en ik hoop dat er iets gaat gebeuren, iets dat de banaliteit van het gebeuren wat minder groot zal maken, maar alles blijft stil, wat ik ook denk en doe, en het licht wordt killer en killer, en niets om me heen beweegt.

Zo drukkend en beklemmend wordt de dodelijk-stille leegte om me heen dat ik wanhopige pogingen in het werk stel om de talloze gemeenplaatsen, die aan situaties als deze het hoofd dienen te bieden, in mijn geheugen terug te roepen. Maar het lukt me niet. Zelfs het primitieve wapen van het cliché schijnt me ontnomen te zijn, en als een klein weerloos kind, verlegen en uitermate kwetsbaar, wacht ik de loop der gebeurtenissen af.

Dan, plotseling, alsof een scherp, tweezijdig snijdend zwaard in razende woestij op me inhakt, flitst er een verschrikkelijke gedachte door me heen.

"Je hebt verloren, Rense, want je zult jezelf niet langer kunnen bedriegen - het proces van doodgaan is begonnen!"

Op datzelfde ogenblik verdwijnt de spookachtige gedaante en ontredderd en beschaamd blij ik achter: Naakt, vuil en koud, met geen ander gezelschap dan de dood.

"Het is begonnen", mompel ik, "al zou ik terug willen nu, het kan niet meer", en een oplaaiende angstvlaag snoert mijn keel dicht, zodat ik dreig te stikken, hetgeen me overigens in het geheel niet in paniek brengt - erg vreemd is dat.

"Het moet", fluister ik, "het moet", en gelaten vouw ik mijn handen ineen op mijn borst en ik sluit de ogen, om ongestoord mee te kunnen trekken met de wilde, bizarre beeldenstroom, die als een schetterend fanfarekorps op me afstormt:

Een zotte, bespottelijke kruistocht, met op mijn schouders de niet te torsen zwaarte van de dood.

4.

Weemoedig kijk ik naar de zomers, die kalm en zonder enige noemenswaardige opwinding door mijn autonoom geworden bewustzijn glijden.

Niets gebeurde er in die dagen: Er was een stilte die rustgevend was en ik voelde me veilig, door niets en niemand bedreigd.

"Nooit zal mij iets overkomen", hoor ik mijzelf zeggen.

Hoe is het mogelijk? En toch heb ik het gedacht, zonder er ook maar een moment aan te twijfelen. Het klonk zo vanzelfsprekend, zo intens gewoon, maar ach, wat doet het er toe: ik heb zoveel gedacht, te veel wellicht - het is gebeurd en daar is in feite alles mee gezegd.

Laat het verleden verder snellen, het is betekenisloos, slechts één ding is zeker: Het is voorbij!

Eén schot was genoeg om de breuk te beseffen, te voelen de oneindige leegte en te ruiken de zure, muffe stank, waar vroeger zoete bloemengeuren mijn hart vulden met leven, kinderlijk leven, dat ik geleefd heb in de volstrekte onbeduidendheid van een dronken vreugderoes, zwaaiend met de bonte slingers van een vertederende - maar hopeloos naïeve - onwetendheid.

Verbaasd trek ik opnieuw door de glooiende vlakten van het verdronken land in mijzelf met zijn sprookjesachtige

felgekleurde gewassen, en vaag bespeur ik - zelfs nu nog - de bedwelmende geur van de trotse, ranke orchideeën, die mijn verbeelding op de meest onzinnige ogenblikken wist op te roepen, en ik hoor zowaar de rinkelende klank van opalen vergeetmenietjes, die ik heb geplukt met het kinderlijke enthousiasme van sprinkelende lichtgelovigheid.

Hoe licht en dartel liep ik daar in mijn kinderlijke wonderland, zonder de zware last van de woorden die ik nu bij me draag.

Stil en met een haast mystieke voldoening heb ik genoten van de wisselende kleuren van de zon, van het magisch-spiegelende water in de sloten en rivieren, en de imponerend-schitterende wolkenluchten, die zich wijzigden op één enkel teken van mijn hand.

Nietsvermoedend roerde ik met een tak in het water, hurkend in het hoge gras, mijzelf koesterend in de armen van een schoonheid die mij zou worden afgenomen, gedwongen door de kracht van een wrede noodzakelijkheid in en rondom mijzelf.

Hoe weinig heb ik er van gemerkt, en desondanks ging het ongelooflijk snel.

Verdwenen waren ineens al die kleine, intieme gewaarwordingen, meegevoerd door de smerige, gluisperige angst, die je onverwachts overvalt, je als een giftige, moordlustige slang hypnotiseert, om je daarna weloverwogen de dodelijke beet toe te brengen.

Er viel niets te doen. Ik was een kind en ik kon mijzelf niet verdedigen. Een glinsterende droomwereld kent geen gif - maar helaas ook geen anti-gif...

Naakt en zonder enige bescherming stond ik tegenover mijn vijanden, hopen op een wonder, mijn vertrouwen stellend in het goede gesternte waaronder ik ongetwijfeld geboren was, hoewel het al begonnen was, genadeloos, alsof het een onderdeel vormde van een bizar proces, een stom en willoos functionerend perpetuum mobile, met als enig resultaat een donkere, trage onverschilligheid, die mijn eerst zo heldere blik verduisterde.

Toen het over me kwam veranderde er iets, ik weet niet wat. Lang heb ik naar mijzelf gekeken, heel lang en geconcentreerd, en ik verbaas me er over dat ik niet in lachen ben uitgebarsten, integendeel, op devote wijze mijzelf bleef observeren, zonder me te realiseren dat ik van nu af aan een onbegaanbaar pad zou moeten volgen, door een land dat niet langer van mijzelf was, niet naakt, niet onbeschermd, maar bepantserd met de potsierlijke grimas van een eigenaardig geluk, dat niets met echt geluk te maken had, in een spel zonder regels: nu eens huilend bij zinloos, opgedrongen verdriet, dan weer lachend bij het doorbreken van de zon, een vijandige, misvormde zon, die werd uitgebraakt door afzichtelijke monsters, die zichzelf in leven hielden met een onsmakelijke, onverteerbare woordenbrij.

Niets begreep ik van het wrede, harde cynisme dat me voortdreef in een wereld die woest en barbaars was, niet goedaardig ruw, nee, zelfs niet onbehouden - erger - oneindig erger: listig en geslepen, zo sluw en uitgekookt, dat ik eerst nu besef hoe wreed dat alles was.

En zo dwaal ik nu door dode steden, door rumoerige straten die me vreemd zijn, vervuld van een peilloze radeloosheid, die met iedere langsrijdende auto nieuwe impulsen krijgt, zodat een onblusbare brand opvlamt in mijn hoofd, daarmee de laatste resten vernietigend van een absurde, meelijwekkende schoonheid: kinderlijke dromen over een pure, zuivere liefde - boven de zinnen, onvergankelijk, onverwoestbaar en eeuwigdurend.

Hulpeloos beweeg ik me door het chaotische schimmenwoud dat de wereld geworden is, verbijsterd door het oorverdovende lawaai om me heen, innerlijk verscheurd en desondanks grimassend met de anderen om niet verslonden te worden, huilend en vloekend, om niet gek verklaard te worden, met de vage hoop ooit een tegengif te zullen vinden, een wondermiddel dat moet bestaan en waarnaar ik met blinde hartstocht zoek, gedreven door de slopende moed van een wanhopige.

Kon ik het daar vinden?

Ik weet het niet, beangst als ik ben voor de huizen om me heen, onafzienbare rijen, weinig meer dan grijze, vervelozе muren, ondergedompeld in schuimende watermassa's, en de grote drommen mensen voor en naast me, eigenaardige, vormeloze wezens die ver verwijderd zijn van een realiteit die in iedere vezel van mijn lichaam voelbaar is, een gigantische metamorfose van het bewustzijn, een verandering die zo ingrijpend is, dat ik me afvraag of een wending ten goede ooit nog mogelijk zal zijn.

Gruwend laat ik de huizen in elkaar storten om vol afschuw te ontdekken dat de dood zelfs hier zijn macht laat gelden: Zonder een enkele kreet te slaken vallen de mensen neer, terwijl onder luid gekraak betonnen platen hun schedels pletten en ledematen worden afgerukt door ijzeren steunbalken, die na gedane arbeid hels piepend over elkaar schuiven en voor

altijd verdwijnen in de grote wolken alles- en iedereen omhullende stof.

Er sterft niemand meer!

Alleen ik, ik alleen zou nog kunnen sterven. Als een trieste, aangrijpende jammerklacht zou mijn hartverscheurende gekerm de protestloze stilte doorbreken.

En dan...

5.

Brokstukken van zinnen wervelen door mijn hoofd: een orkaan van onrust, veroorzaakt door het gif in mijn lichaam, dat onbarmhartig wordt voortgestuwd door het bloed dat sneller en sneller stroomt door mijn aderen, onstuitbaar, met de beelden van mijn leven samenvloeiend in een kolkend meer van ontwrichtende paniek, zodat ik kokhalzend mijn hoofd in een kussen druk, mijn mond en neus vol stinkend braaksel, verstikkend, bloederig slijm, dat alles opvult, alles bevult en...

Mijn god, ik moet het stoppen!

Stil zijn. Niet schreeuwen. Mijn hemel, het is te vroeg.

Mezelf beheersen. En dan verdergaan. Heel rustig. Kalm. En vooral beheerst.

6.

Het is stil.

Maar zal het stil blijven?

Wie geeft mij de garantie dat deze situatie zich handhaaft?

En nog altijd is er de pijn, de hatelijke, zeurende pijn, die mijn gehele lichaam doorstraalt.

Ik tuur naar het plafond en kan niet voorkomen dat zich een trieste glimlach aftekent op mijn gezicht bij het zien van de donkerbruine, met zwarte randen omgeven vochtplekken.

Fijn, die stilte. Waarom zou ze zo snel zijn ingetreden?

Ik weet het helaas maar al te goed: Mijn stilte is altijd een stilte die een storm inluidt.

Langzaam vouw ik daarom mijn handen onder het hoofd en wacht op de krankzinnige druk die onvermijdelijk mijn lichaam zal pijnigen wanneer ik omhoog geslingerd word door het luguber-duivelse monster van het verleden, dat zijn reusachtige klauwen om mijn bed slaat en samen met mij door de zwarte, onontdekte ruimten van de kosmos jaagt, daarbij zo onbedaarlijk lachend, dat het me moeite kost het zo plechtig voorgenomen ritueel van het lijden en sterven onder het plengen van hete krokodillentranen voort te zetten.

Dit is te chaotisch om nog langer angst in te boezemen, absurd tot ver over de grenzen van het triviale, al suizen mijn oren, al wordt de pijn ondraaglijk - het is een grap, een volstrekt misplaatste grap, verzonnen door een derderangs variééartiest, binnen de geometrische begrenzingen van bruingele cirkels op het plafond, op het afstompende ritme van een muggendans, in het helle licht van de brommende en zoemende neonbuizen, balancerend op een hellend vlak: het witgeschuurde blad van mijn stevige, onverwoestbare werktafel, die ik moest hebben, kost wat kost!

7.

Het is erg.

Ik vraag me af of het niet te veel wordt, of niet het soortelijke gewicht van deze kermisachtige werkelijkheid teveel gaat afwijken van de toegestane limiet, vooral nu mijn bestaan wordt opgefleurd door de opbeurende spookverschijning, die tevoorschijn is gekropen uit de romantisch gapende wonde in mijn borst.

Ik begrijp het niet.

Het lukt me niet de betekenis te vatten van dat geheimzinnige licht dat me maar blijft achtervolgen.

Wat te doen wanneer het licht wordt gedoofd door een afschuwelijke duisternis die totaal en alomvattend is?

Zal ik dan nooit iets begrijpen?

Ik, die de vogels heb gevolgd tijdens hun sierlijke vlucht door het zachte blauw en grijs van de hemel en die de zon zag ondergaan in een vurige, oranje-rode gloed, luisterend naar het beukende geweld van de golven, die zichzelf zonder enig

gevoel van spijt of schaamte te pletter lieten vallen op de rotsachtige stranden van een baai waarop ik vanuit de hoogte neerblikte?

Moet ik, die de schoonheid heb gekend, hier een macabere dodendans volvoeren, samen met een geniepige muggenzwerm, in het helle licht van de neonlampen, zonder te weten wat te doen met het vale spookachtige schijnsel dat zich bij tijden aan me openbaart?

O god, het is alles zo onwerkelijk en ongrijpbaar.

Wat kan ik doen?

Het verbleekt, stom en zinloos, zoals waarschijnlijk alles verbleekt in het licht van zijn tegendeel: Alles, inclusief mijzelf.

En de hemelen openen zich, een onzinnig beeld dat opduikt uit de kolkende golven van een chaotisch leesverleden, zonder enige betekenis of samenhang, en ik luister naar de emotieloze stem die tot me spreekt:

"Juiste woorden hebben je mond verlaten, Rense, niets zal hier nog voortbestaan. Ook jij zult worden weggevaagd, zoals de rijpe vruchten aan de bomen en het tot wasdom gekomen koren op het veld. Niets rechtvaardigt jouw bestaan. Waarom zou uitgerekend jij gespaard blijven? Jij, die zondig moest kijken naar het vlamme rood van de ondergaande zon zonder er op een spottende wijze om te lachen.

Geloof me Rense, jouw lot is nog minder dan een Noodlot. Jij zult nooit iets weten. Nooit!

Alles wat bestaat is het bezit van de anderen en wat jij nastreeft zal voor altijd onbereikbaar zijn, omdat het een in nevelen gehuld mysterie is, dat het eigendom is van zingende serafijnen in de goddelijke volmaaktheid van de hemelen, waar het wordt bewaakt door slanke, gesluierde vrouwen, die devoot en gehoorzaam voorwaarts schrijden in de nevelige trilling van de horizon, onder het vrolijke gerinkel van tamboerijnen en het zware bassen van een grote, rouwomfloerste trom. Geef het toch op, Rense, praat niet meer over Leven en Dood, want dat alles behoort jou niet toe.

Je weet toch van wie dat alles is?

Van God, beste Rense: de grote, eeuwig-goede God.

En ben jij een God?"

8.

Ik schik de dekens recht, zo goed en zo kwaad als ik het kan.

Wind je niet op, denk ik, je hebt al zoveel weerzinwekkende nonsens moeten verwerken in je leven dat dit er nog wel bij kan. Het is nu eenmaal onvermijdelijk: Je ligt hier en al die tijd dat je er bent zal het tot je blijven komen, gewoon zoals dat in het leven gaat, via een trap, een afgrijselijk normale trap, die achter de deur van je kamer zich omlaag kronkelt, als een halfvergane navelstreng, die je verbindt met het gigantische moederlichaam van het levenslot.

Als een granieten rots staat hij overeind in de zwaarte der tijden, deze trap, die ik zovele malen heb beklommen, moeizaam, als was hij opgebouwd uit verraderlijk losliggende rotsblokken, die er alleen maar op uit waren me de diepte in te sleuren.

O, hij zal daar altijd blijven staan, wat er ook mag gebeuren. Een trap, een vulgaire, doodgewone trap. Geen grotere waarheid is er denkbaar dan een eenvoudige huis- tuin- en keukentrap.

Zolang ik hier woon is hij er geweest. In feite vormt hij de enige zekerheid in mijn leven, tenminste, dat vage vermoeden heb ik. Een trap, een portaal en dan weer een trap, en dat een keer of drie herhaald, zo zit de werkelijkheid in elkaar, geloof ik.

Ja, nu ik er eens goed over nadenk moet mijn leven uit zes trappen bestaan: zes smalle wenteltrappen, bedekt met versleten, donkerrode traplopers, met tussen hen in geklemd de kleine, vervelose portalen, die slechts worden opgevrolijkt door het fletse licht van in metalen rasterwerken gevatte gloeilampen.

Dat is dus de eeuwige en oneindige waarheid die ik heb gevonden: een somber trappenhuis, ergens in een treurige reeks rijtjeshuizen, opgeborgen achter de glanzende poorten van mijn bewustzijn, die ik maar eventjes op een kier hoeft te zetten om weer geconfronteerd te worden met alles wat ik tracht te vergeten, soms ook niet zie, zoals nu, vermorzeld door angst, die maar niet wil wijken, roerloos liggend in mijn smalle eenpersoonsbed, waarin absoluut geen plaats is voor een ander, denkend aan de nieuwe dag, die morgen stellig aan zal breken, terwijl de werkelijkheid zich samenbundelt in een slurfvormige dreiging, feilloos gericht op de zwakke onbeholpenheid van mijn moedeloze ziel - alsof ik alleen op de wereld ben - dodelijk alleen.

Ontelbare malen heb ik geprobeerd eraan te ontkomen.

Ik prentte mijzelf in dat het zou eindigen, heel ootmoedig en bedeesd, als zweefde vlak boven mijn onderdanig kaalgeschoren hoofd, temidden van walmende, hoog oprijzende kaarsen, de in blauwe gewaden gehulde gedaante van een kalmerend religieus geheim, erg kuis en zedig en vol liefde neerblikkend op het profane, mollige wezentje in haar

mystieke armen, dat stilletjes wat ligt te schreien, omdat het voor altijd verstoken zal blijven van de felbegeerde moedermelk, aangezien een 'goddelijk mysterie' nu eenmaal niet beschikt over zachte, warme borsten en dikke, opgezwollen tepels, waaraan een naar veiligheid verlangend kind zich vast kan zuigen.

O, urenlang prevelde ik het voor mij heen, luisterend naar het zachte schreien van het hongerige kind, een gloedvolle litanie van hoop, geloof en liefde, of omgekeerd, wat doet het ertoe: "Alles zal eindigen, omdat het eindigen moet... Uw wil geschiede, op hemel en....." O God, ik kan het niet helpen, maar ik moet lachen, ook al kost het me een bloedspuwing. Dit alles is van een hartverscheurende meelijwekkendheid, verstoken van iedere heroïek - niets anders dan jammerlijke, zwakke machteloosheid.

Wat had er kunnen eindigen?

Ik weet het niet eens. Er is iets om me heen en ik weet niet wat het is. De anderen, ja, die hoeven niets te vragen, die weten alles, maar ik.., ik kan er alleen maar over praten, en dat doe ik dan ook, en daar kijk ik dan naar, naar die pratende figuur, die niets weet, en zo zie ik mijzelf vragen om een 'einde', en ik kijk ernaar en ik luister en wacht, maar het enige wat eindigt is mijn traag voortkabbellende woordenstroom, omdat de slaap me overmant.

9.

SLAAP.

Mijn hemel, wat een eigenaardig woord is dat.

Wat heb ik gedaan met die vreemde bewustzijnstoestand die zich nauwelijks aan mij heeft voltrokken?

Heb ik wel ooit geslapen?

Het komt me voor dat ik ieder vrij ogenblik heb besteed aan het uitspreken van vermaningen, dat ik niets anders ben dan een tot in het groteske uitgegroeid bemoedigingswoord: vleesgeworden moraliteit, beloond met het ingrijpen van 'god almachtig' in de vorm van een bizarre spookverschijning, die op satijnen mysterievoetjes heel stiekempjes is binnengeslopen in deze laatste episode van mijn leven, om me te plagen met zijn triviale burgermanscommentaar:

"Sta op", fluistert hij me toe, "want er is nog veel werk te doen. Je mag niet stoppen Rense, niet nu. Toe, begin een nieuw leven. Op de tafel liggen je verftubes en op de schildersezal staat nog steeds de aanzet van een nieuw schilderij. Probeer het Rense, geef de moed niet op. Zet door..."

En gedurende een oneindig kort ogenblik vergeet ik mijzelf en ik antwoord - zo zachtjes dat ik mijzelf nauwelijks kan verstaan:

"Ja, ik zal volhouden..."

mierzoet en melodramatisch, alsof de dramatische verandering in mijn leven zich nooit voltrokken heeft.

Ik weet wel beter natuurlijk. Nooit zal ik meer iets proberen. Nooit meer zal ik mezelf zoet houden met de doldwaze illusies van grootse, onbereikbare idealen.

Op mijn schildersezal staat geen nieuw schilderij, nee, het schilderij dat daar in de hoek van de kamer staat ingeklemd in een raamwerk van dunne, zwartgelakte stalen buizen is voltooid: Af, klaar, en hopeloos mislukt!

Met de tubes olieverf valt niets meer te beginnen. Weken geleden heb ik ze in een vlaag van woedende razernij kapotgeslagen en ik heb er totaal geen spijt van. Welnee, ik hoef maar een enkel ogenblik naar het schilderij te kijken, dat op een protserige wijze mijn kunstenaarschap wil bewijzen of het komt weer in me op: dat doffe, verstikkende gevoel van afkeer en bodemloze wanhoop.

Ik kan het niet vergeten. Onafwendbaar dringt het zich aan mij op. Nooit zal ik nog een poging wagen. De tubes zijn vernietigd, platgetrapt onder mijn driftig stampende voeten. Ik heb geen materiaal meer waarmee ik een schilderij zou kunnen maken!

Huiverend beleef ik weer de verschrikking van die op vernietiging gerichte periode en opnieuw ontdek ik in mijzelf de mateloze angst voor de grote, genadeloos glimmende tubes verf.

Dode metalen voorwerpen werden het, waaruit mijn bevende vingers een slijmerig brouwsel persten, om daarmee het leven af te beelden, en mijn god, ik was zo dom om door te gaan: ik schilderde!, ik stond daar als een trotse haan voor dat doek, en terwijl ik mezelf zat wijs te maken dat ik iets bijzonders aan het doen was kwam er een geur van dood en verrotting van het doek af, een sterke, ondraaglijke lijkenlucht die me kotsmisselijk maakte, zodat ik walgend het raam opengooide om naar frisse lucht te happen - als een vis op het droge, een tot sterven gedoemd wezen dat niet bereid is zich neer te leggen bij zijn lot.

Ik weet niet waarom het zo plotseling gebeurde. Men vond het helemaal niet slecht wat ik deed. Ik maakte zelfs deel uit

van een groep kunstenaars, waarvan sommigen hun bewondering niet onder stoelen en banken staken. En toch gaf die bewondering me niet de geringste voldoening. Integendeel zelfs: Hoe meer men mijn werkstukken bewonderde, hoe meer geld ik ermee verdiende, des te verdrietiger bleef ik achter, alleen met het armzalige geld waarmee ik me in leven hield, zonder in staat te zijn een vonk van echt leven op het doek te brengen, ondanks de passie die er in mij schuilging, in weerwil van de onbarmhartig felle wil tot scheppen.

Niemand doorzag mijn creaties. Alleen ik: zelfs in de afschuw van mezelf alleen.

Ontevreden staarde ik naar de starre vormen die ik op het doek aanbracht: artistiek verantwoord, dat wel, erg fraai en oogverblindend ook, maar zonder hart en zonder passie, en gedreven door haat en woede probeerde ik op alle mogelijke manieren de verstarring te doorbreken, maar wat ik ook deed, welke verftechnieken en lichteffecten ik ook toepaste, steeds opnieuw vloede het leven weg tussen mijn machteloze vingers, terwijl diep in mijzelf een stem me luider en luider toeschreeuwde:

"Je hebt gefaald Rense, alles wat jij doet is dood! Dood, Rense, dood, dood, dood...!"

Vloekend greep ik dan mijn palet om de stem die me aanklaagde te smoren in felle, hartstochtelijke kleurenmengsels, tevergeefs natuurlijk, omdat ik het zelf was die de afkeer van de dood uitschreeuwde, en ik kon mijzelf niet doden, zoals ik het ook nu niet kan, nu ik door een noodlottige vergissing ben overgeleverd aan de grillen van een waanzinnige werkelijkheid, die op een onbegrijpelijke wijze een eigen leven is gaan leiden.

Nooit zal ik het kunnen vergeten. O god: dat vervloekte weten.

Alles is dood, hersenloze verblinding van onwetende mensen, troosteloos gedrentel rond vermolmde platen vol rottend afval, zorgvuldig bevestigd aan de kille, steriele muren van musea, drijvend op de koude adem die wordt uitgestoten door de grote, holle zalen, die een wrede, hardvochtige veroordeling vormen van het verlangen naar liefde en warmte dat ik ooit in mijzelf heb gekoesterd, met als straf en boetedoening een klein, ondergeschikt bijrolletje in een belachelijke klucht, waarin ik op hol-pathetische wijze "Ik sterf, ik sterf" schreeuw, terwijl ik jammer genoeg spring- en springlevend ben.